

Een penning, zegt de Wikipedia, is een voorwerp dat in de numismatiek is omschreven als een niet geldend wettig betaalmiddel maar ter gebruik als herinnering, ter betaling van specifieke diensten of als kunstobject gemaakt. In de geschiedenis zijn er echter wel wettelijke betaalmiddelen geweest waarvoor de verzamelnaam penning bestond.

Op de penning zijn, een boeiende bezigheid...

De 'Boeienkoning' van Theo van de Vathorst, brons, 75 mm., 146 exemplaren

Penningen zijn en worden gemaakt van verschillende soorten materialen. Ook de toepassingen zijn legio. Denk maar aan parkeer-penningen, een generatie terug de gaspenningen, koffieautomaten-muntjes, herdenkings-penningen enz. Veel van de voorkomende materialen zijn: zilver, brons, koper, nikkel, goud of kunststof. Penningen worden doorgaans ontworpen door een medailleur. Buiten de grote variaties aan materialen hoeft een penning niet altijd streng rond te zijn. Er is een keur aan vormen en formaten ontstaan. De grootte is echter altijd binnen het formaat gebleven van wat men "handzaam" noemt. Een penning wordt ook vaak door een kunstenaar ontworpen of speciaal gemaakt als kunstobject. 'Herdenkingspenningen' is een vrij algemeen gebruikte term voor penningen die ter gelegenheid van een specifieke gebeurtenis zijn gemaakt. Dit gebruik is al eeuwen oud. Bijvoorbeeld: de Geuzenpenning is een Nederlandse onderscheiding die elk jaar wordt uitgereikt aan mensen of organisaties die zich op bijzondere wijze hebben ingezet in hun strijd voor democratie en tegen dictatuur, racisme en discriminatie. Deze onderscheiding wordt uitgereikt sinds 1987. Eerdere geuzenpenningen werden al in de tachtigjarige oorlog geslagen. In die tijd waren er ook al penningen die niet rond waren. De penning 'de halve maan van Boisot', is hier één van. Sinds mensenheugenis worden penningen vaak gedragen als, wat we nu noemen, een hanger. De penning werd gedragen aan een lint op de borst, vooral door de edelen.

De hiernaast afgebeelde zilveren gegoten en nabewerkte penning wordt ook wel 'halve maan van Boisot' genoemd, omdat de geuzen onder bevel van Lodewijk van Boisot ze aan hun hoeden droegen bij het ontzet van Leiden in 1574. De penning is ongeveer 35 mm groot. De tekst luidt 'L'IVER TVRCX DAN PAVS' en 'ENDESPIT DELA MES', Liever Turks dan Paaps en in weerwil van de mis. De keuze voor een halve maan als hoofdvorm zal misschien ook voortkomen uit sympathie voor de Turken met hun symboliek van een wassende maan.

Alva en de tiende penning

De Tiende Penning was een beruchte belastingmaatregel ingevoerd door de hertog van Alva in 1569. De belasting leidde tot grote woede in de Nederlanden en kan als een belangrijk element gezien worden voor de Nederlandse Opstand, die later de Tachtigjarige Oorlog zou heten. De Tiende Penning was gewoon een omzetbelasting van 10% op de verkoop van roerende goederen (onze BTW is 19%!!), identiek aan de in de Spaanse landen al gebruikelijke Alcabala-belasting. Tegen de Tiende Penning van Alva rees veel verzet. In de Nederlanden was het een verworvenheid dat de landsheer slechts een nieuwe belasting hief via een bede of verzoek. Alva negeerde deze gewoonte en gebod zijn hervorming voor de gehele Nederlanden. Bovendien dreigden de Nederlanden als handelsnatie door de Tiende Penning in zijn concurrentiepositie te worden aangetast. Hierdoor dreigde Alva de bevolking niet alleen zwaarder te belasten, maar ook in zijn competitiviteit te treffen. In werkelijkheid is de Tiende Penning van Alva nooit geheven, maar werd gedurende twee jaar afgekocht voor een fiks bedrag. Wellicht zal de huidige voorgestelde BTW verhoging voor cultuur aan de hand van dit verleden geen doorgang meer vinden. Overigens woonde Alva keurig in Amsterdam. Deze stad sloot zich als laatste aan (foei!) bij de republiek der Nederlanden (in 1578).

Brieven uit een andere wereld

Een penning van **Lina Hodoroaba** afmetingen: 65-68 mm, speksteen, oplage: 87 ex. Alle penningen werden door haar als unica uitgevoerd. Lina Hodoroaba werd geboren in Antony bij Parijs. Zij werkt uitsluitend in steen.

Op zaterdag **29 januari 2011** begint Elsbeth Pluimers met de nieuwe cursus **Een eigen penning maken** op zeven zaterdag-ochtenden. U leert hoe een eigen penning te ontwerpen, die te boetsen, hiervan een gietvorm te maken en de penning af te gieten met zuivere tin. **8 januari 12 uur exclusieve excursie.** Prijs: € 176,- incl. 19% BTW en materialen.